

Auteur

HU Bibliotheek
Dienst Onderwijs, Onderzoek &
Studentzaken

Inlichtingen

Dienst Onderwijs, Onderzoek
& Studentzaken

Datum

19 juni 2019

Versie

[versie 8.4]

© Hogeschool Utrecht,
Utrecht, 2019

Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudigen voor eigen gebruik
of interngebruik is toegestaan.

Publicatierichtlijn voor HU onderzoek

Inhoud

Inleiding.....	3
1. Het kader voor de publicatierichtlijn voor HU onderzoek.....	5
2. HU uitgangspunten voor (open access) publiceren.....	6
2.1 HU uitgangspunten voor het publiceren van onderzoekpublicaties	6
2.2 Publiceren onder open access condities	7
2.3 Wat is er nodig om deze richtlijn te realiseren?.....	9
3. Auteursrecht.....	10
3.1 Het auteursrecht en de onderzoeker met een HU dienstverband.....	10
3.2 Gezamenlijk auteursrecht	10
3.3 Auteursrecht bij freelancers	11
3.4 Afspraken met uitgevers	11
3.5 Overdracht van auteursrecht en overdracht van gebruiksrecht.....	12
3.6 Auteurswet open access aangepast	12
4. Kwaliteitsborging	14
5. HU publicatie-infrastructuur.....	15
5.1 HU publicatie-infrastructuur	15
5.2 Aanleverprocedure voor onderzoekpublicaties	16
5.3 Ondersteuning bij auteursrechten - AIP	16
5.4 Ondersteuning informatiespecialisten	16
Bijlagen.....	17
Bijlage 1 Stroomschema open access publiceren.....	17
Bijlage 2 Stroomschema HU onderzoeksproducten opnemen in repository.....	18
Bijlage 3 Stroomschema aanleveren publicaties	19
Bijlage 4 Overzicht publicatietypen in repository SURFsharekit	20

Inleiding

De Hogeschool Utrecht (HU) wil met haar praktijkgericht onderzoek zowel de beroepspraktijk innoveren als het onderwijs verbeteren. Ons onderzoek is praktijkrelevant, ontwikkelingsgericht en kwalitatief hoogwaardig. Het leidt tot kennisvermeerdering voor zowel onderzoek, onderwijs als beroepspraktijk, is een mix van research, development en implementatie en heeft als focus voortdurende innovatie. Doel is toename van kennis en kenniscirculatie: bij de samenleving in geheel, studenten en beroepsbeoefenaren. Het snel en adequaat beschikbaar stellen van deze kennis aan particulieren, bedrijven, instellingen en overheden ziet de HU dan ook als een wezenlijk onderdeel binnen haar praktijkgerichte onderzoek.

In 2009 hebben de Nederlandse universiteiten en de Vereniging Hogescholen (toen de HBO Raad) de Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities¹ (kortweg de Berlin Declaration on Open Access) ondertekend. Door deze verklaring schaaft de HU zich achter de doelstelling onderzoeksoutput van hogescholen zoveel mogelijk kosteloos voor iedereen toegankelijk te maken. Onderzoeksresultaten van onderzoek dat gefinancierd is met publieke middelen worden hierdoor vrijgegeven om te kunnen (her-) gebruiken. De HU roept daarom de eigen onderzoekers op om hun kennisproducten te plaatsen op de openbare websites van de HU of op gezamenlijke websites in het hoger onderwijs.

Waarom een publicatierichtlijn?

HU onderzoekers en lectoren publiceren een veelheid en verscheidenheid aan kennisproducten. Om hierin meer lijn te brengen wordt een publicatierichtlijn voorgesteld om samenwerking beter vorm te kunnen geven, sneller (praktische) vragen van onderzoekers te kunnen beantwoorden en de toekomstige beschikbaarheid van publicaties te verbeteren. De bedoeling is dat met het open access beschikbaar stellen van onderzoeksresultaten de communicatie rond onderzoek beter en sneller verloopt waardoor de kwaliteit van het onderzoek wordt verhoogd en de innovatiemogelijkheden worden vergroot. Wet- en regelgeving en bindende afspraken met derden kunnen betekenen dat niet alles direct voor iedereen toegankelijk is. Om beter te kunnen bepalen wanneer dit het geval is, zijn afspraken binnen de hogeschool nodig. Dit maakt het noodzakelijk dat de HU een publicatierichtlijn ontwikkelt en hanteert.

Doel

Met de publicatierichtlijn beoogt de HU duidelijkheid te scheppen in wat de mogelijkheden zijn voor publiceren door onderzoekers, onder welke randvoorwaarden dit dient te gebeuren en hoe publiceren gefaciliteerd wordt. Het publiceren van onderzoeksdata wordt in deze richtlijn buiten beschouwing gelaten.

¹ De 'Berlin Declaration on Open Access' is in oktober 2003 in Berlijn tot stand gekomen. Sindsdien is zij ondertekend door een groot aantal wetenschappelijke organisaties in de hele wereld. Het gaat hierbij niet alleen om artikelen, maar ook om ruwe data en ander onderzoeksmateriaal. Iedereen moet dit alles kunnen raadplegen en verder verspreiden en gebruiken. De enige voorwaarde daarbij is vermelding van de oorspronkelijke auteur. Zie de volledige verklaring: <http://oa.mpg.de/berlin-prozess/berliner-erklarung/>

Een bijkomende doelstelling is het profileren van de HU als instelling voor hoogwaardig onderwijs en praktijkgericht onderzoek.

Doelgroep

De publicatierichtlijn is geschreven voor alle onderzoekers, lectoren, directeuren en medewerkers in dienst van de HU.

Reikwijdte

De reikwijdte van deze publicatierichtlijn strekt zich in principe uit over het geheel van kennisproducten die binnen het onderzoek van de HU geproduceerd worden.

Verantwoording

Het publiceren door studenten wordt in deze richtlijn buiten beschouwing gelaten. Studenten zijn in principe door het auteursrecht beschermd - zij verkrijgen het auteursrecht op het werk dat zij in het kader van hun studie tot stand brengen, tenzij door de HU en de betrokken student tevoren anders is overeengekomen².

Deze publicatierichtlijn is geïnspireerd op de publicatieplannen van Windesheim, Saxion, Hanze Hogeschool en Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN). Deze publicatieplannen zijn gericht op open access publiceren, waarbij vrijwel identieke uitgangspunten gehanteerd worden. Om bij de landelijke HBO norm voor het open access publiceren aan te sluiten, is ervoor gekozen om deze gezamenlijke uitgangspunten over te nemen en te vertalen naar de (onderzoeks-) praktijk van de HU.

Opbouw richtlijn

Deze richtlijn gaat in op de HU uitgangspunten van publiceren, auteursrecht en kwaliteitsborging. Daarnaast worden de mogelijkheden voor het (open access) publiceren van onderzoekpublicaties beschreven, onder welke voorwaarden dit dient te gebeuren en hoe publiceren gefaciliteerd en ondersteund wordt binnen de hogeschool.

² [Auteursrechtenregeling HU](#)

1. Het kader voor de publicatierichtlijn voor HU onderzoek

Deze publicatierichtlijn is gericht op het open access publiceren van onderzoekspublicaties van de HU: artikelen, rapporten, boeken, boekdelen, congresbijdrage, conferentiebijdrage, lezingen, proefschriften, pre-prints, working papers en andersoortige onderzoeksdocumenten. De volgende standpunten zijn leidend bij het vormgeven van deze publicatierichtlijn.

1. Berlin Declaration

De HU onderschrijft de Berlin Declaration on Open Access. Met het ondertekenen van de Berlin Declaration committeert de HU zich aan het uitgangspunt kennisproducten zo veel mogelijk gratis beschikbaar te stellen zodat het werkveld vrijelijk kan beschikken over de resultaten van publiek gefinancierd onderzoek.

2. EU besluit: Vanaf 2020 is open access de standaard voor alle wetenschappelijke artikelen

Op 27 mei 2016 hebben de Europese ministers van onderzoek en innovatie besloten dat vanaf 2020 alle wetenschappelijke publicaties over resultaten van publiek gefinancierd onderzoek vrij toegankelijk moeten zijn. Dit doel past binnen de lijst van aanbevelingen die is gedaan om open science in Europa te bevorderen³.

3. Nationaal Plan Open Science

Dit plan bouwt voort op het Nederlandse open access beleid waar het Ministerie OCW in 2013 toe heeft opgeroepen. Betrokken partijen waaronder ook de Vereniging Hogescholen⁴ hebben op 9 februari 2017 de Verklaring Open Science ondertekend.

4. Auteursrecht

De HU heeft het auteursrecht op alle producten die medewerkers maken in het kader van de uitoefening van hun functie maar laat de uitvoering van het auteursrecht over aan de medewerker.

5. De Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit⁵

In de gedragscode wordt verwezen naar het toegankelijk maken van onderzoeksresultaten volgens de principes van open science c.q. open access.

De consequenties van de Berlin Declaration en Nationaal Plan Open Science zijn uitgewerkt in hoofdstuk 2, auteursrecht komt aan de orde in hoofdstuk 3. De gedragscode behoeft geen nadere uitwerking.

³ [Openaccess.nl](https://openaccess.nl)

⁴ [Visie-statement open science Vereniging Hogescholen](#)

⁵ [Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit, 2018](#)

2. HU uitgangspunten (open access) publiceren

2.1 HU uitgangspunten voor het publiceren van onderzoekpublicaties

De HU uitgangspunten voor het publiceren van onderzoekpublicaties, zijn:

1. Door de ondertekening van de Vereniging Hogescholen van de *Berlin Declaration on Open Access* en het *Nationaal Plan Open Science* (NPOS), onderschrijft de HU de principes van open access. De HU staat hiermee achter het principe dat onderzoekspublicaties vrij toegankelijk moeten zijn en ook hergebruikt mogen worden t.b.v. verdere doorwerking van onderzoek. De HU volgt het NPOS in de uitwerkingen, om open access publiceren als norm in te stellen.
2. Gebruiksrechten van onderzoekpublicaties worden aangegeven met Creative Commons-licenties: delen in de definitie van open access betekent behalve het (online) vrij toegankelijk maken van je werk, ook dat je toestemming geeft aan anderen om jouw werk (onder specifieke voorwaarden) te mogen gebruiken voor eigen doeleinden. Die voorwaarden worden benoemd in de Creative Commons licenties⁶.
3. HU onderzoekers leggen in onderzoeksplannen of subsidieaanvragen vast welk type output zal worden opgeleverd (bv. artikel, boek(-deel)) en hoe dit toegankelijk wordt gemaakt, waarbij er een overeenkomst wordt afgesloten met de opdrachtgever en/of de financier(s) over de auteursrechten en het (open access) publiceren.
4. De HU is aangesloten bij de HBO Kennisinfrastructuur (HKI)⁷ van SURF⁸. De HKI levert een bijdrage aan het zichtbaar en herbruikbaar maken van praktijkgericht onderzoek. De HU doet actief mee aan projecten c.q. activiteiten van SURF die digitale kenniscirculatie bevorderen.
5. Open access publiceren, tenzij:
Open access publiceren is het uitgangspunt van de HU, *tenzij* dit onmogelijk is vanuit het oogpunt van wet- en regelgeving of andere bindende afspraken met derden. Bindende afspraken met derden moeten bij voorkeur binnen de HU gearchiveerd en terugvindbaar zijn. (Zie bijlage 1)

⁶[HBO Kennisbank open access
https://creativecommons.nl](https://creativecommons.nl)

⁷ De HKI bestaat onder andere uit het online platform [HBO Kennisbank](#), het grootste platform voor praktijkgericht onderzoek en afstudeerproducten in Nederland, en de repositorydienst [SURFsharekit](#).

⁸ [SURF](#)

2.2 Publiceren onder open access condities

De HU streeft ernaar om zoveel mogelijk onderzoekspublicaties te publiceren onder open access condities. Er zijn vier mogelijkheden om onder open access condities te publiceren⁹:

- a. Het publiceren vanuit de eigen HU repository (SURFsharekit) naar landelijke platforms.
- b. Het publiceren in traditionele (peer reviewed) (vak-) tijdschriften onder open access condities
- c. Het publiceren in specifieke (peer reviewed) open access tijdschriften.
- d. Het publiceren in traditionele (peer reviewed) (vak-) tijdschriften onder licentie voorwaarden.

a. Het publiceren vanuit de eigen HU repository (SURFsharekit) naar landelijke platforms

Deze vorm van publiceren wordt ook wel de groene route genoemd. Dit betekent dat na publicatie in een tijdschrift het artikel in eigen digitale archieven (repositories) kosteloos beschikbaar wordt gesteld aan het publiek. In de meeste gevallen stelt de uitgeverij een embargo-periode vast, na de embargo-periode mag de publicatie vrijgegeven worden via de eigen repository en naar landelijke platforms worden doorgezet. De HU maakt hiervoor gebruik van de repositorydienst SURFsharekit.

De voorwaarden voor het open access publiceren op landelijke platforms, zoals de HBO Kennisbank en Narcis, zijn:

- Publicaties waarvan het auteursrecht niet schriftelijk is overgedragen aan een uitgever mogen full tekst beschikbaar worden gesteld op eerdergenoemde platforms.
- Bij al gepubliceerde publicaties zijn de auteursrechten vaak overgedragen aan de uitgever. Per publicatie kan nagegaan worden welke mogelijkheden er zijn om de publicatie alsnog open access aan te bieden. De informatiespecialisten van de HU-Bibliotheek bieden hierin ondersteuning.

Uitgevers staan niet altijd toe om de uitgeversversie (een pdf van het gepubliceerde artikel) te plaatsen, maar wel een pre-print (de niet-definitieve versie) of een post-print (de door de uitgever geaccepteerde versie). In Sherpa Romeo (zie ook punt c) kan nagegaan worden welke open access mogelijkheden er per uitgever/tijdschrift zijn. De informatiespecialisten van de HU-Bibliotheek kunnen hierbij helpen.

b. Het publiceren in traditionele (peer reviewed) (vak-) tijdschriften onder open access conditie

Deze vorm van publiceren heet ook wel de gouden route. Bij de gouden route bieden uitgevers de (wetenschappelijke) artikelen online en kosteloos aan. De auteur, de werkgever of de organisatie die het onderzoek financiert, betaalt de publicatiekosten: APC (article processing charge).

Het publiceren in een peer reviewed tijdschrift kan vaak onder open access condities, mits hiervoor een vergoeding (APC) wordt betaald. Uitgever Sage¹⁰ en het Springer Open Choice programma¹¹ zijn hier voorbeelden van.

⁹ Publicatiebeleid Saxion, 2012

¹⁰ [Uitgever Sage](#)

¹¹ [Springer Open Choice programma](#)

Onderzoeksfinanciers als SIA (onderdeel van NWO) en ZONMW hebben hun subsidievoorwaarden aangescherpt met betrekking tot open access publiceren. Zij stellen dat publicaties voortkomend uit onderzoek dat zij financieren voor iedereen vrij toegankelijk moeten zijn. De budgethouder van het onderzoek zal in de projectbegroting een voorziening treffen voor de kosten van open access publiceren (APC). Deze kosten verschillen per tijdschrift en uitgever en liggen doorgaans tussen de €0,- en €3000,-.

c. Het publiceren in specifieke (peer reviewed) open access tijdschriften

Open access tijdschriften zijn vrij toegankelijke digitale tijdschriften. Voor plaatsing worden deze artikelen onderworpen aan peer review. Open access publiceren in deze tijdschriften betekent overigens niet altijd dat er APC financiering nodig is.

Voor open access titels, zie:

[Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#)

[Open access uitgevers](#)

[Open access Journal browser](#): Overzicht van open access tijdschriften

<http://www.hbo-verpleegkunde.nl>

<https://www.journalsi.org/>: *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*

Er zijn ook tijdschriften die slechts een deel van de artikelen open access publiceren en de overige artikelen op de traditionele wijze, de zogenaamde 'hybride' tijdschriften. Of een bepaald tijdschrift open access toestaat en onder welke voorwaarden is te vinden in de internationale databank [Sherpa Romeo](#) - *Publisher copyright policies*, er is ook een Nederlandse versie beschikbaar.

De informatiespecialisten van de HU-Bibliotheek bieden hierbij ondersteuning.

d. Het publiceren in traditionele (peer reviewed) (vak-) tijdschriften onder licentie voorwaarden.

Bij deze vorm van publiceren maakt de onderzoeker met behulp van een modelcontract afspraken met de uitgever over publicatie en auteursrechten (waarbij de auteursrechten niet worden overgedragen).

SURF heeft een aantal modelcontracten ontwikkeld waaronder de *licentie tot publiceren hogeschool*. De modelcontracten zijn te vinden op <https://www.auteursrechten.nl/tools/modelcontracten>. Het AIP kan hierin ondersteunen.

2.3 Wat is er nodig om deze richtlijn te realiseren?

Om deze richtlijn te kunnen uitvoeren zal de HU:

- De bewustwording over open access bij HU onderzoekers vergroten: De HU-Bibliotheek geeft voorlichting over de mogelijkheden van open access publiceren. De voorlichting richt zich op het communiceren over de richtlijn en de invulling daarvan. Dat zal gebeuren in samenwerking met OO&S en de kenniscentra.
- In overweging nemen om een *Open access stimuleringsfonds* op te zetten waaruit de kosten voor het open access publiceren voor een deel of volledig betaald kan worden (indien deze kosten niet vanuit de projecten of lectoraten gefinancierd kunnen worden).
- De logistieke en technische infrastructuur blijven optimaliseren waarbij het digitaal publiceren van onderzoekspublicaties in open access efficiënt kan plaatsvinden. (Zie hoofdstuk 5 en bijlage 1 en 2)

3. Auteursrecht

3.1 Het auteursrecht en de onderzoeker met een HU dienstverband

De HU oefent het auteursrecht uit over alle producten die onderzoekers¹², met een dienstverband, ten behoeve van HU maken in het kader van de uitoefening van hun functie. HU volgt hierin de cao-hbo.

De HU is daarbij van mening dat wetenschapsbeoefening in vrijheid moet kunnen plaatsvinden en dat zij geen zeggenschap nastreeft over de manier waarop de uitkomsten van het onderzoek en de opvattingen van de onderzoeker worden gepubliceerd. Het CvB verleent hiervoor een schriftelijke volmacht aan de kenniscentrumbesturen opdat zij aan de lectoren of onderzoekers een schriftelijke subvolmacht kunnen verlenen.

Met een schriftelijke subvolmacht heeft de lector of onderzoeker voor het ondertekenen van contracten met uitgevers alleen een handtekening nodig van de betreffende kenniscentrumbestuurder of van de (functioneel) leidinggevende, in plaats van het CvB.

Bij het aangaan van overeenkomsten met uitgevers stelt de HU de volgende eisen:

- De lector of onderzoeker zal, tenzij dit onmogelijk is door wet- en regelgeving of andere schriftelijk vastgelegde afspraken, publiceren onder open access.
- De lector of onderzoeker zal, tenzij er zwaarwegende redenen zijn, het auteursrecht niet overdragen aan derden.
- De lector of onderzoeker zal bij het publiceren door een uitgever zorgen dat minimaal de preprint van de publicatie door Hogeschool Utrecht vrijelijk te gebruiken is in het kader van haar onderwijs- en onderzoekstaken. Hij/zij zal ernaar streven dat Hogeschool Utrecht toestemming krijgt voor het gebruik van de postprint of de uitgeversversie in het kader van haar onderwijs- en onderzoekstaken.
- De lector of onderzoeker zal bij het publiceren door een uitgever ernaar streven dat de publicatie na een embargoperiode van maximaal 1 jaar in open access toegankelijk zal zijn.

3.2 Gezamenlijk auteursrecht

Van gezamenlijk auteursrecht is sprake als er meerdere auteurs zijn of als een medewerker meerdere werkgevers heeft.

- Meerdere auteurs:

Het komt regelmatig voor dat producten door meerdere auteurs worden gemaakt en dat onderzoek in gezamenlijkheid wordt verricht. Er is dan sprake van een gezamenlijk auteursrecht. Bij publicatie is toestemming nodig van alle auteursrechthebbenden. In dit soort gevallen wordt doorgaans iemand als corresponderende auteur (of corresponding author) benoemd.

¹² Met 'onderzoekers' wordt hier bedoeld die medewerkers van de HU die onderzoek verrichten binnen het kader van een HU lectoraat of kenniscentrum of instituut. Dit zijn de lectoren, de kenniskringleden, promovendi en docenten/medewerkers (voor zover zij een dienstverband met de HU hebben).

De werkgever van de corresponderende auteur is dan vaak de penvoerende instelling zodat deze namens de overige auteursrechthebbenden afspraken kan maken. Indien er geen sprake is van corresponderende auteur of penvoerende instelling, beschikken alle auteurs in gelijke mate over de rechten en zal een uitgever met elk van hen apart afspraken maken.

Toelichting op *corresponderende auteur*: Bij meerdere auteurs wordt iemand tot *eerste auteur* of *corresponderende auteur* (of corresponding author) benoemd. Auteurs wijzen onderling hun corresponderende auteur aan. Als het om een project gaat moet die auteur van de penvoerende instelling zijn, hij/zij neemt de rechten en plichten namens de co-auteurs op zich. Als een corresponderende auteur een overeenkomst sluit met de uitgever, namens de andere auteurs, dan is die overeenkomst bindend. De corresponderende auteur moet vaak apart aangeven in de overeenkomst dat hij/zij tekeningsbevoegd is. Voor de uitgever is de corresponderende auteur degene die het artikel indient (submit).

- Meerdere werkgevers:

Indien een medewerker van de HU meerdere werkgevers heeft, is er in specifieke gevallen ook sprake van gezamenlijk auteursrecht. Zo kan het voorkomen dat een medewerker aan hetzelfde onderzoek twee functies heeft: als medewerker van de HU en als medewerker van een andere hogeschool of universiteit. In dit geval is zowel de HU als ook de andere instelling auteursrechthebbende, of de onderzoeker zelf (dit is afhankelijk van de cao of arbeidscontract van de andere werkgever). Bij gezamenlijk auteursrecht voortkomend uit meerdere werkgevers moet bij publicatie toestemming gevraagd worden aan alle (mede) auteursrechthebbenden.

3.3 Auteursrecht bij freelancers

Bij freelancers komen de auteursrechten niet automatisch toe aan de HU: iemand die werkzaamheden verricht voor de HU maar geen arbeidsovereenkomst heeft, valt buiten de regels van de cao voor het hbo.

De HU zal in contracten met freelancers laten opnemen dat indien werkzaamheden worden verricht in het kader van het ontwikkelen van onderzoeksmateriaal de auteursrechten worden overgedragen aan de HU. Alleen onder deze voorwaarde wordt een opdracht verstrekt.

De HU wil voordat een onderzoek van start gaat dat er duidelijke afspraken zijn gemaakt met de opdrachtgever en/of de financier(s) over de auteursrechten, het publiceren van de onderzoeksresultaten en de vertrouwelijkheid.

3.4 Afspraken met uitgevers

Indien de onderzoeker onderzoeksmateriaal ook voor een uitgave bij een commerciële uitgever wil gebruiken, is het verstandig hierover met de leidinggevende afspraken te maken. De hogeschool ondersteunt open access en Creative Commons dus zal altijd een voorkeur hebben voor niet-exclusieve licenties bij hergebruik, waarbij de oorspronkelijke auteursrechthebbende de auteursrechten behoudt.

3.5 Overdracht van auteursrecht en overdracht van gebruiksrecht

Bij uitzondering kan toch worden besloten om in individuele gevallen het auteursrecht of het gebruikersrecht over te dragen aan de maker, dit dient te worden geregeld voordat de opdracht van start gaat. Uitzonderingssituaties kunnen zijn:

Als er meerdere werkgevers zijn;

- in geval een promovendus vanwege een promotiereglement bij de promotieverlenende instelling geacht wordt zelf over de rechten te beschikken.
- de HU huurt freelance een expert in voor een opdracht en de freelancer wil de opdracht vanwege zwaarwegende redenen alleen aanvaarden indien het auteursrecht bij de freelancer blijft.

In de Auteursrechtenregeling HU¹³ staat: Wanneer een personeelslid van mening is dat een werk weliswaar geheel of gedeeltelijk is vervaardigd in het kader van zijn aanstelling, doch dat de rechten niettemin bij hem zouden moeten berusten, kan deze – voordat publicatie plaats vindt – aan de instituutsdirecteur, dienstdirecteur of directeur kenniscentrum verzoeken een overeenkomst te sluiten, waarin is vastgelegd dat de auteursrechten geheel of gedeeltelijk bij het personeelslid zullen berusten. De betreffende instituutsdirecteur, dienstdirecteur of directeur kenniscentrum is gehouden om - eventueel na het inwinnen van juridisch advies – in redelijkheid en met inachtneming van de in het geding zijnde belangen - **binnen zes weken** op dit verzoek te beslissen.

Wanneer de instituutsdirecteur, dienstdirecteur of directeur kenniscentrum besluit in te stemmen met het overdragen van auteursrechten aan een uitgever, wordt daarbij de afspraak gemaakt dat na bepaalde tijd - bijvoorbeeld 6 maanden - het product ook open access mag worden aangeboden.

3.6 Auteurswet open access aangepast

Per 1 juli 2015 is het auteurscontractenrecht vernieuwd en is Artikel 25fa Auteurswet van kracht gegaan:

“De maker van een kort werk van wetenschap waarvoor het onderzoek geheel of gedeeltelijk met Nederlandse publieke middelen is bekostigd, heeft het recht om dat werk na verloop van een redelijke termijn na de eerste openbaarmaking ervan, om niet beschikbaar te stellen voor het publiek, mits de bron van de eerste openbaarmaking daarbij op duidelijke wijze wordt vermeld”.

Een gedeelte uit de toelichting:

“.... De aanduiding «kort werk» houdt in dat het gaat om artikelen en niet om boeken. De term is ontleend aan artikel 16 lid 2 Auteurswet. Korte bijdragen aan (congres) bundels kunnen er ook onder vallen. Door deze bepaling behoudt de auteur het recht om zijn wetenschappelijk werk dat met publieke middelen is gefinancierd gratis via internet in open access beschikbaar te stellen...”

¹³ [Auteursrechtenregeling HU](#)

Artikel 25fa in de HBO-praktijk:

Deze 'Open Access-bepaling' is geen nieuwe uitzondering op het auteursrecht maar kan worden beschouwd als een wezenlijk (nieuw) onderdeel van de persoonlijkheidsrechten van een auteur op het terrein van de exploitatie van het werk. Dit recht op open access publiceren kan *niet* door een auteur aan een uitgever worden overgedragen. Dat betekent dat alle werken van auteurs, die in dienst zijn van een universiteit of een andere onderzoeksinstituut, die geheel of gedeeltelijk gefinancierd zijn met (Nederlandse) publieke middelen na verloop van tijd (ook) open access gepubliceerd mogen worden.¹⁴

Uitgevers (ook buitenlandse) zullen volgens deze open access-bepaling Nederlandse auteurs de mogelijkheid moeten geven om gepubliceerde artikelen alsnog via de website van de auteur of via de instellingsrepositories vrijelijk beschikbaar te stellen, mits de bron vermeld wordt van de oorspronkelijke publicatie en er een *redelijke termijn* met de uitgever afgesproken is.

De open access-bepaling geldt met terugwerkende kracht eveneens voor bestaande overeenkomsten tussen auteurs en uitgevers en daarmee voor alle wetenschappelijke artikelen die in het verleden gepubliceerd zijn.

Om de doelstelling van de Europese ministers van onderzoek en innovatie¹⁵ te halen, dat vanaf 2020 alle wetenschappelijke artikelen vrij beschikbaar moeten zijn voor iedereen, kan er op basis van dit artikel met terugwerkende kracht de in de HBO Kennisbank opgenomen HU publicaties die nog niet open access zijn, vrij toegankelijk gemaakt worden. In de praktijk wordt dit bepaald door onderhandelingen tussen auteurs en uitgevers.

Redelijke termijn

Wat een redelijke termijn is, is niet bepaald. In de praktijk bepaalt de uitgever het termijn. Binnen het hbo wordt de *redelijke termijn* van 6 maanden in acht genomen. Dit is gebaseerd op het standpunt van de KNAW¹⁶ en Horizon 2020 die bij de groene route ook een embargo-periode van 6 maanden hanteren (in geval van social sciences en humanities soms 12 maanden), waarna de onderzoeker het peer reviewed artikel mag deponeren in een repository.¹⁷

¹⁴ Geraadpleegd: Prof. mr. D.J.G. Visser (2015). De Open Access bepaling in het auteurscontractenrecht. *Tijdschrift AML voor auteurs-, media- en informatierecht*, 2015/3, p. 68-74

¹⁵ [EU besluit open access](#)

¹⁶ [Open access informatie voor KNAW onderzoekers](#)

¹⁷ [Horizon2020: p.6](#)

4. Kwaliteitsborging

Bij de HU hebben de lectoren de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit van alle onderzoeken binnen hun lectoraat. Zij beoordelen alle kennisproducten die het lectoraat oplevert. Zij ondersteunen de onderzoekers bij de uitvoering van de onderzoeken. De lector geeft, mits de publicatie kwalitatief goed is bevonden, toestemming voor uitgave van de publicatie. Dit is de gebruikelijke gang van zaken. Hoewel dit nog geen beleid is, wordt het aangeraden om op deze manier te werken.

Ieder langlopend onderzoek wordt één maal per jaar binnen het lectoraat onderworpen aan een peer review op basis van de kwaliteitscriteria die beschreven zijn onder standaard 3 van het BKO (Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek)¹⁸.

¹⁸ <https://www.vereniginghogescholen.nl/actueel/actualiteiten/brancheprotocol-onderzoek-2016-2022>

5. HU publicatie-infrastructuur

5.1 HU publicatie-infrastructuur

De HU-Bibliotheek biedt ondersteuning en adviseert bij het open access publiceren van kennisproducten en zorgt voor een logistieke en technische infrastructuur waarbij het digitaal publiceren van onderzoekspublicaties efficiënt kan plaatsvinden.

De HU is met andere hogescholen op de HBO Kennisinstructuur (HKI) van SURF aangesloten. De HU maakt gebruik van de volgende SURF-diensten:

a. Repositorydienst SURFsharekit:

Een repository is een database voor de opslag van documenten met de bijbehorende metadata. De HU is zelf verantwoordelijk voor de inhoud en het beheer. De informatiespecialisten van de HU-Bibliotheek voeren de publicaties in. Vanuit de repository worden onderzoekspublicaties op de HBO Kennisbank getoond.

b. De HBO Kennisbank:

Een portal gericht op vrije toegang tot resultaten van praktijkgericht onderzoek zodat deze door iedereen kunnen worden (her-)gebruikt. De HBO Kennisbank is opgenomen in de lijst van Trusted Repository's van OpenDOAR: een lijst met repository's die streven naar het open access en duurzaam publiceren van onderzoekspublicaties.

Vanuit de HBO Kennisbank worden onderzoekspublicaties doorgezet naar **Narcis**, het nationale platform voor wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek. Publicaties in Narcis worden duurzaam opgeslagen in het e-depot van de Koninklijke Bibliotheek.

Website HU Onderzoek

Alle onderzoekspublicaties die in SURFsharekit zijn ingevoerd, worden op website HU Onderzoek getoond. Op website HU Onderzoek vind je informatie over onderzoeksprojecten en onderzoekers en kun je in de publicatiedatabase naar publicaties zoeken.

5.2 Aanleverprocedure voor onderzoekspublicaties

De HU streeft ernaar om alle onderzoekspublicaties, waarvan zoveel mogelijk open access, in repository SURFsharekit op te nemen.

Aanleveren ten behoeve van (open access) publiceren:

Zoals eerder in deze publicatierichtlijn beschreven staat moeten publicaties, voordat ze toegankelijk gemaakt kunnen worden via de website HU Onderzoek, de HBO Kennisbank en Narcis (publiceren volgens de groene route) eerst in de repository SURFsharekit ingevoerd worden. De invoertaak ligt bij de HU-Bibliotheek. Het aanleveren van onderzoekspublicaties ten behoeve van de invoer gaat als volgt: de onderzoeker of een medewerker van het kenniscentrum/instituut mailt de publicatie naar mailbox publicaties@hu.nl. De mail bevat een pdf- of Word- bestand van de publicatie, de naam van het lectoraat en het publicatietype (zie bijlage 3).

5.3 Ondersteuning bij auteursrechten - AIP

Het Auteursrechten informatiepunt (AIP)¹⁹ dient als eerste vraagbaak op het gebied van auteursrechten bij de HU en de uitwerking van de auteurswet in het hoger onderwijs. Het AIP werkt samen met de afdeling Juridische zaken en dienst IM ICT. Het team is aangesloten bij het landelijk overleg van AIP's bij hogescholen, het NAI-HBO (Netwerk Auteursrechten Informatiepunten HBO).

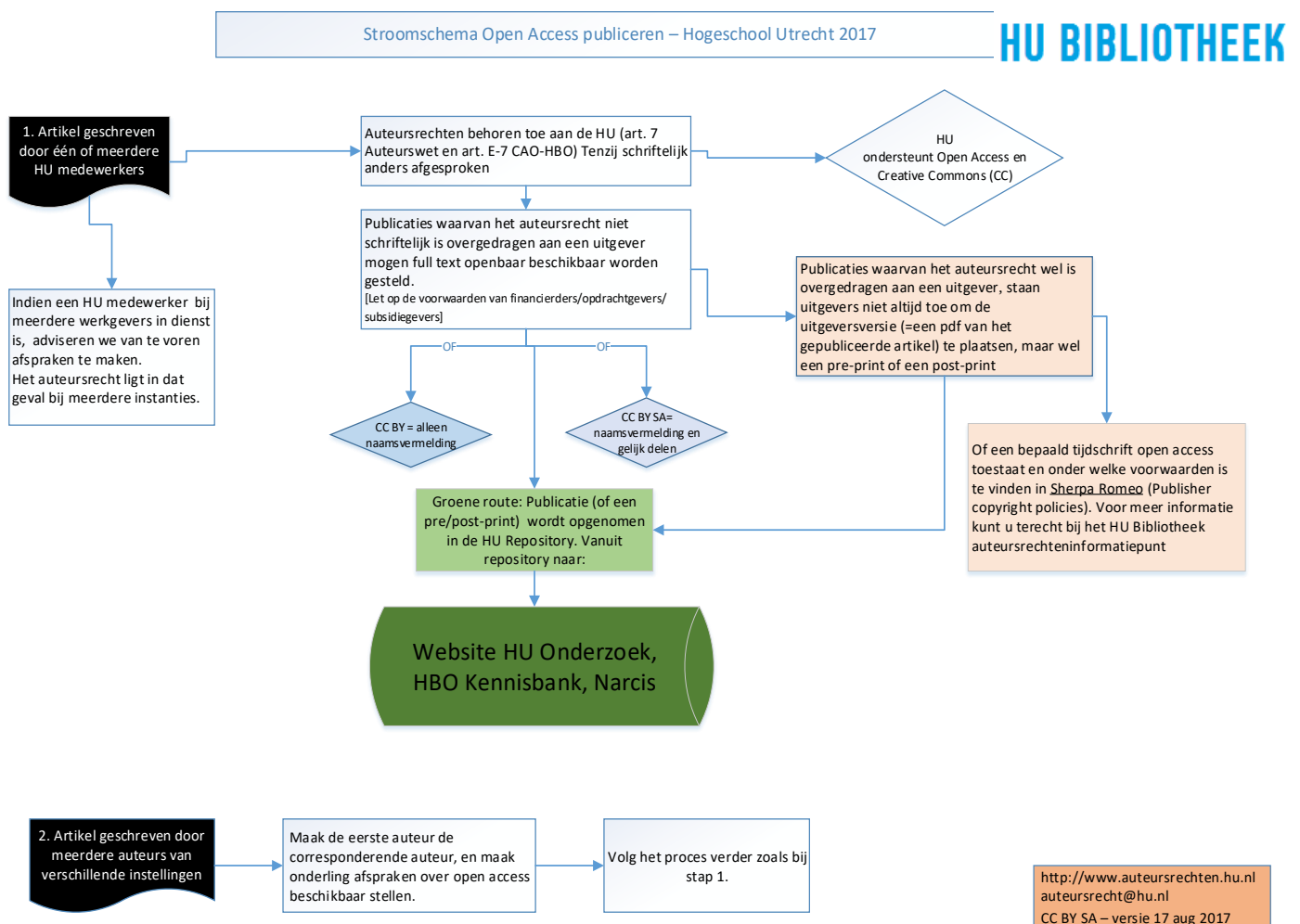
5.4 Ondersteuning informatiespecialisten

De informatiespecialisten van de HU-Bibliotheek bieden ondersteuning bij het publiceren van onderzoekspublicaties. Zij helpen bij:

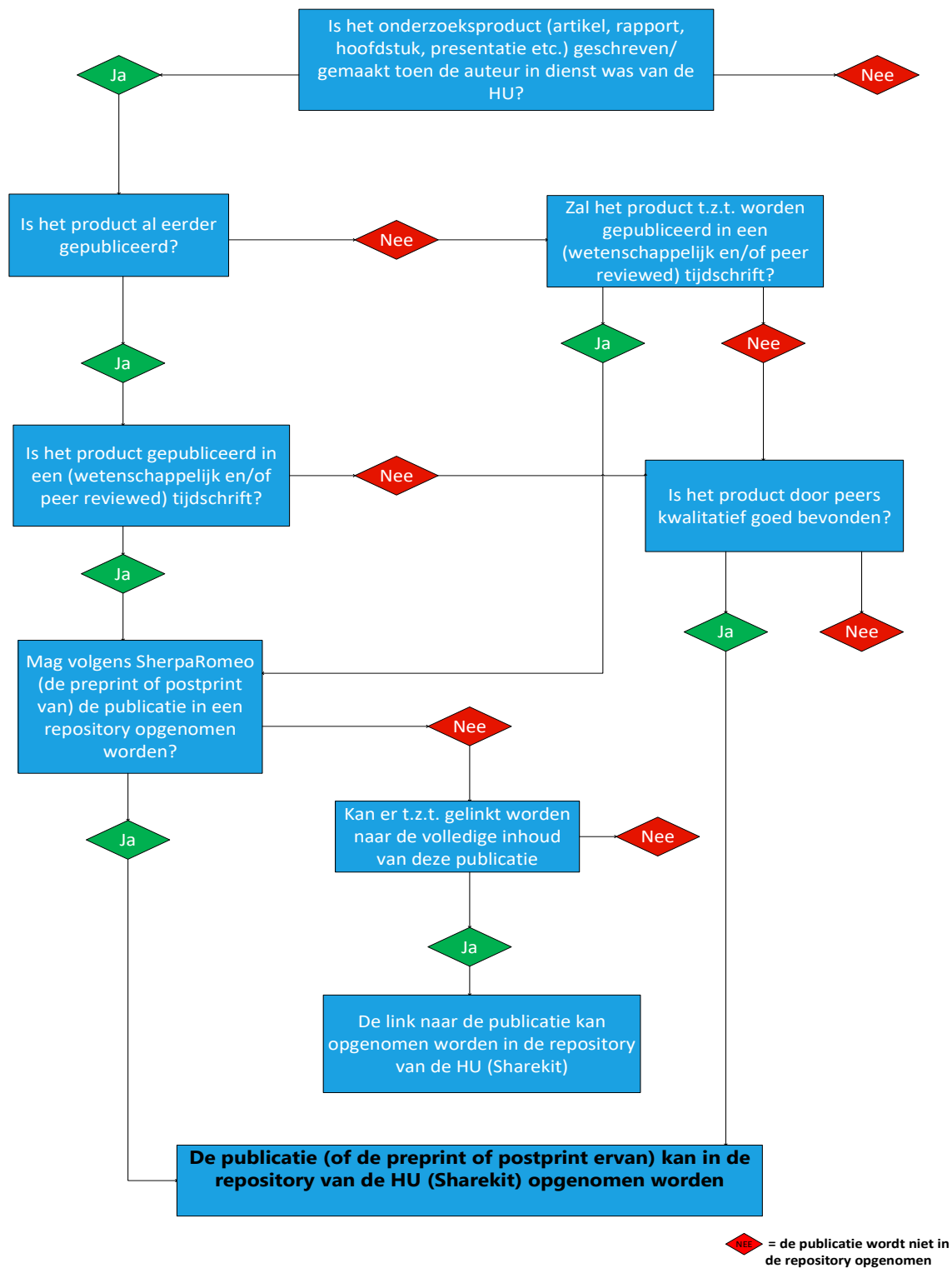
- Het open access publiceren (advisering)
- Het vinden van een geschikt (open access) tijdschrift om in te publiceren
- Het uitzoeken of een bepaald tijdschrift open access toestaat en onder welke voorwaarden m.b.v. de internationale databank Sherpa Romeo - *Publisher copyright policies*
- Het publiceren van de publicaties op website HU Onderzoek en op landelijke platforms: HBO Kennisbank, Narcis
- Het bepalen van geschikte Creative Commons licenties

¹⁹ Het AIP is te bereiken via: auteursrecht@hu.nl.

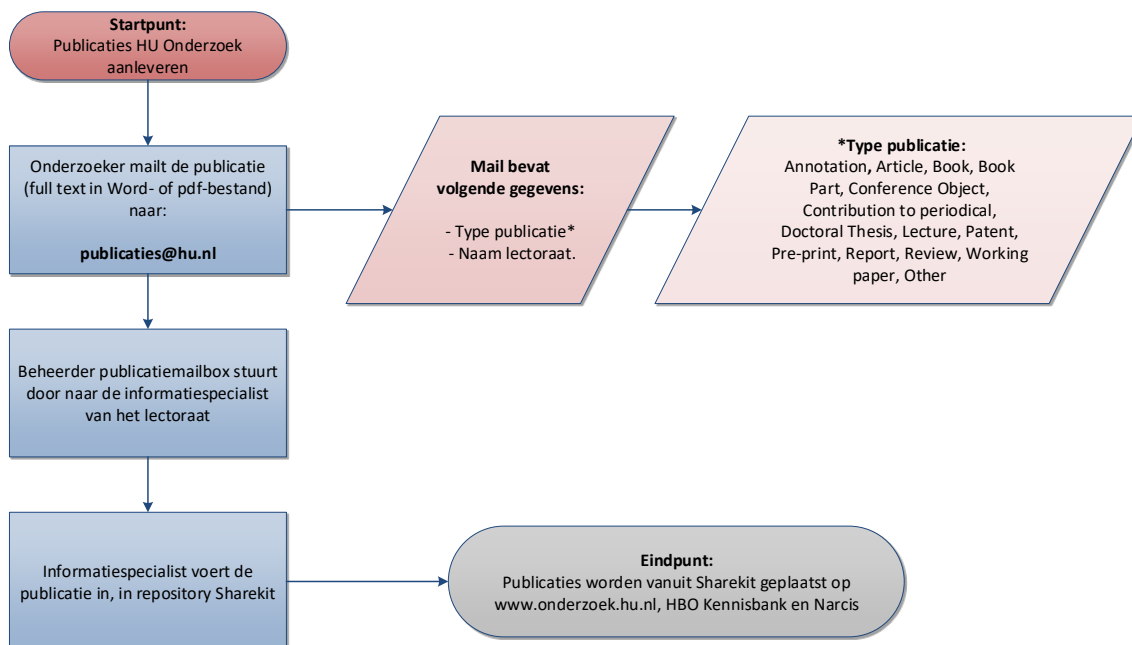
Bijlage 1 Stroomschema open access publiceren

Bijlage 2 Schema HU onderzoeksproducten opnemen in repository

Bijlage 3 Schema aanleveren publicaties

Bijlage 4 Overzicht publicatietypen in repository SURFsharekit

Annotation

Aantekening bij een gerechtelijk vonnis

Article

Wetenschappelijk artikel of hoofdartikel in een tijdschrift

Book

Boek

Book part

Deel van of hoofdstuk uit een boek

Contribution to periodical

Bijdrage in een dag- of weekblad of een ander niet-wetenschappelijk tijdschrift

Conference object

Alle documenten in relatie tot een conferentie, o.a. proceedings, papers, presentaties

Doctoral thesis

Proefschrift

Lecture

Lezing of presentatie tijdens een wetenschappelijke bijeenkomst, bijv. een inaugurele rede, hierbij geen lezingen vanuit conferenties

Patent

Patent

Pre-print

Verkennde wetenschappelijke of technische paper die niet in een institutionele serie verschenen is, maar bedoeld is om in een tijdschrift of boek gepubliceerd te worden

Report

Diverse vormen van rapporten, met uitzondering van een conference report

Review

Recensie van boek of artikel

Working paper

Verkennde wetenschappelijke of technische paper, uitgegeven in een serie vanuit het onderzoeksinstituut, bijv. research paper, discussienota